

ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ВИБОРУ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ

Анотація. Запропоновано інформаційну базу для вибору та реалізації конкурентних стратегій торговельних підприємств споживчої кооперації, що включає комплекс інформаційних повідомлень, які стосуються внутрішнього середовища і характеризують господарську діяльність торговельних підприємств, а також відомості про чинники зовнішнього оточення. При цьому враховується система збереження і відновлення даних, а також їх взаємне узгодження і можливість проведення порівнянь та зіставлення даних про результати торговельно-комерційних операцій.

Ключові слова: торговельні підприємства, споживча кооперація України, база даних, конкурентні стратегії, альтернативи конкурентних стратегій

Mizyuk B., Tuchkovska I.

DATABASE OF SELECTION AND IMPLEMENTATION OF COMPETITIVE STRATEGIES IN UKRAINE'S CONSUMER COOPERATION TRADE COMPANIES

Summary. We propose a database for selection and implementation of competitive strategies of consumer cooperative trading companies in Ukraine. It includes a set of information messages concerning the internal environment and characterizing the trading companies' economic activity as well as information on external environment factors. The system of data storage and recovery is taken into account as well as mutual agreement and possibility of comparing data about trade and commercial transactions results.

Keywords: trading companies, Ukrainian consumer cooperation, database, competitive strategies, alternatives of competitive strategies

1. Вступ

Специфіка ринкової економіки в Україні зумовлює трансформацію всіх складових економічної системи. Особливо цього потребує кооперативний сектор економіки, який сьогодні знаходиться на стадії змін. Об'єктивно існуюча потреба у формуванні методичних підходів до оцінювання рівня конкурентоспроможності та розробці практичних рекомендацій щодо формування конкурентних стратегій торговельних підприємств (ТП) споживчої кооперації (СК) зумовлює необхідність теоретичних досліджень та практичних розробок, пов'язаних із підвищенням конкурентоспроможності ТП СК та впровадження стратегічного типу управління ними.

Кожне ТП у процесі своєї діяльності стає учасником конкурентної боротьби за споживача, а можливість його виживання залежить від здатності ефективно використовувати свої конкурентні переваги. Існування ТП СК у ринковому середовищі неможливе без розвинутої інформаційної інфраструктури. Швидкозмінні вимоги ринку пов'язані з висуненням високих вимог до керівників ТП на всіх рівнях управління [7, с. 58]. Слід зауважити, що ефективність діяльності ТП СК тим вища, чим вища швидкість руху необхідної інформації від джерела виникнення до користувача. Інтегрування інформації, що відображає різноманітні виробничо-господарські та

технологічні процеси виступає важливим елементом підвищення ефективності діяльності ТП СК. Однак без застосування нових інформаційних технологій та чітко сформованих конкурентних стратегій це здійснити практично неможливо. Саме комплексна автоматизована обробка інформації забезпечує об'єднання в єдиний комплекс всіх технічних засобів обробки інформації з використанням найновішої технології, методології і різноманітних процедур.

Метою статті є розроблення інформаційної бази (бази даних) вибору та реалізації конкурентних стратегій ТП СК, яка включала б комплекс інформаційних повідомлень та враховувала систему збереження і відновлення даних, а також їх взаємне узгодження й можливість проведення порівнянь і зіставлення даних про результати торговельно-комерційних операцій.

2. Огляд літературних джерел

У науковій літературі існує чимало різноманітних концепцій інформації. Сучасні розробки з теорії інформації та рівня конкурентоспроможності належать таким відомим вченим, як С. Биру [1, с. 15], Л. Бриллюэну [2, с. 23], И. Земану [4, с. 41], Д. Поспелову [8, с. 36], К. Шеннону [10, с. 53], А. Воронковій [3, с. 24], О. Кубишку [5, с. 53-54], В. Смоленцеву [9, с. 12-14]. Інформація, що використовується в управлінні діяльністю ТП СК, відображається через показники та чинники, що походять із внутрішнього та зовнішнього середовища. Відсутність достовірної, повної та своєчасної інформації спричиняє важкі фінансово-економічні наслідки для ТП. У той же час наявність актуальної інформації дозволяє оперативно відстежувати стан зовнішнього середовища, оцінювати ситуацію та коригувати стратегію з урахуванням змін, що в підсумку дозволяє підвищити результати діяльності ТП. Дослідження засвідчують, що у динамічному конкурентному середовищі традиційний підхід до управління не забезпечує бажаних результатів, а тому потрібно орієнтуватися на більш динамічні концепції, оскільки умови діяльності ТП змінюються швидше, ніж сформовані стратегії реалізуються. Отже, на практиці виникає потреба у стратегіях, які б відрізнялися динамічністю та здатністю до адаптації. Для цього повинен проводитися чіткий розподіл відповідальності за виконання та коригування відповідно до зміни умов функціонування.

3. Структурно-процедурна схема функціонування бази даних вибору та реалізації конкурентних стратегій ТП СК України

Структурно-процедурна схема функціонування БД вибору конкурентних стратегій ТП СК дозволить успішно оцінити рівень конкурентоспроможності; відповідно, здійснити вибір альтернативних конкурентних стратегій (рис. 1). Слід зауважити, що головною є методика визначення рівня конкурентоспроможності ТП СК. В її основу покладено експертне визначення вагомості впливу чинників у розрізі виділених підсистем та розраховані, виходячи з показників, що формують ці чинники, зведені індекси конкурентоспроможності кожної підсистеми.

Заслугує на значну увагу також розрахунок інтегрального коефіцієнта конкурентоспроможності ТП СК, що дозволяє визначити альтернативні конкурентні стратегії.

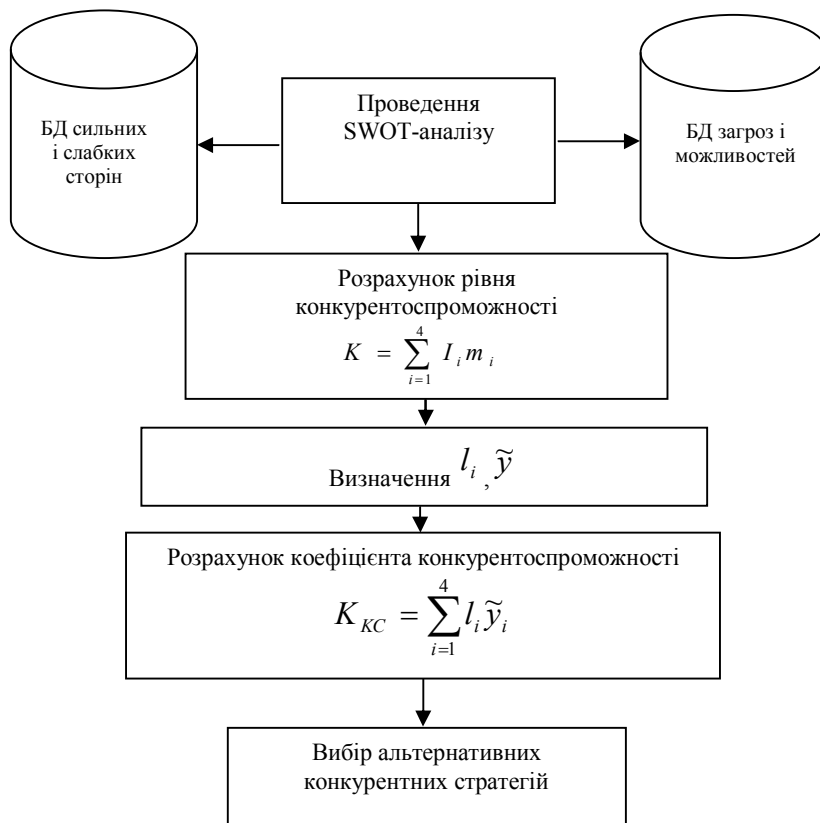

Рис. 1. Структурно-процедурна схема функціонування БД вибору конкурентних стратегій ТП СК України

Джерело: розроблено автором

4. Концептуальна модель вибору та реалізації конкурентних стратегій ТП СК

Процес створення інформаційної моделі починається з визначення концептуальних вимог ряду користувачів. Такі вимоги можуть визначатися для деяких задач (додатків), що найближчим часом плануються реалізувати і не завадять найбільш повно врахувати усі нюанси функціональності. Це дозволить підвищити трудомісткість роботи, однак критично не важливою для запропонованої системи, що знизить ймовірність її переробки в майбутньому.

Концептуальна модель представляє об'єкти і їхні зв'язки без опису способів фізичного збереження. Таким чином, концептуальна модель є, власне кажучи, моделлю предметної області. При проектуванні концептуальної моделі усі зусилля розробника повинні спрямовуватися на структурування даних і виявлення зв'язків між ними без розгляду особливостей реалізації та питань ефективності обробки. Проектування концептуальної моделі базується на аналізі роз'яснювальних на обраному підприємстві задач по обробці даних. Концептуальна модель включає опис об'єктів і їх взаємозв'язків, що представляють інтерес у розглянутій предметній області та даних, що виявляються у результаті аналізу.

Зауважимо, що концептуальна модель бази даних трансформується у модель даних, сумісну з обраною СУБД. Можливо те, що відображені у ній зв'язки між об'єктами виявляються згодом нереалізованими засобами СУБД. Це вимагатиме змін концептуальної моделі, версія якої, забезпечена конкретною СУБД, називається логічною моделлю. Логічна (зовнішня) модель відображає функціональні зв'язки між елементами даних незалежно від їх змісту і середовища збереження.

У спроектованій базі даних побудовано модель “сутність-зв'язок” (рис. 2) між відповідними полями ідентифікаційних номерів сутностей. У цьому випадку модель “сутність-зв'язок” характеризується наявністю лише одного типу зв'язку – “один до багатьох” між полями ідентифікаційних номерів сутностей, причому поле з індексом “один” є значенням первинного ключа, а поле з індексом безмежності – вторинного.

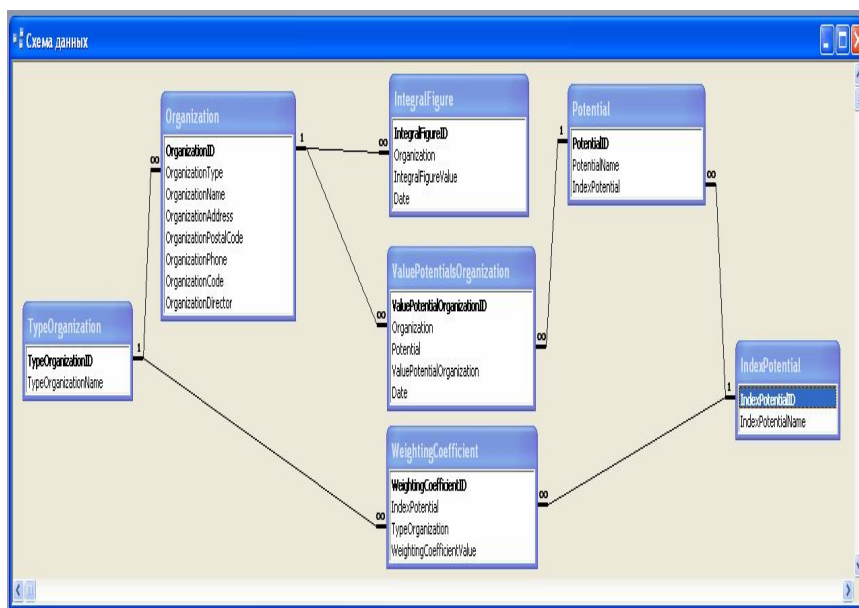

Рис. 2. Модель "Сутність-зв'язок" інформаційної бази торговельних підприємств споживчої кооперації

Джерело: складено автором

У подальшому користувачам виділяються підмножини логічної моделі, названі зовнішніми моделями, що відображають їх представлення про предметну область.

Важливу роль у запропонованій базі даних відводиться також інтегральному показнику конкурентоспроможності. Для цього пропонуємо три відповідні запити: 1) блокові показники конкурентоспроможності; 2) інтегральний коефіцієнт конкурентоспроможності; 3) запис значення інтегрального показника конкурентоспроможності.

Перший з наведених запитів призначений для обчислення середньоарифметичного показника конкурентоспроможності ТП СК за функціональними блоками протягом усього терміну спостереження.

На основі результатів попереднього запиту формується інтегральний показник конкурентоспроможності (рис. 3) і здійснюється з використанням запиту на додавання – “Запис значення інтегрального коефіцієнта конкурентоспроможності”.

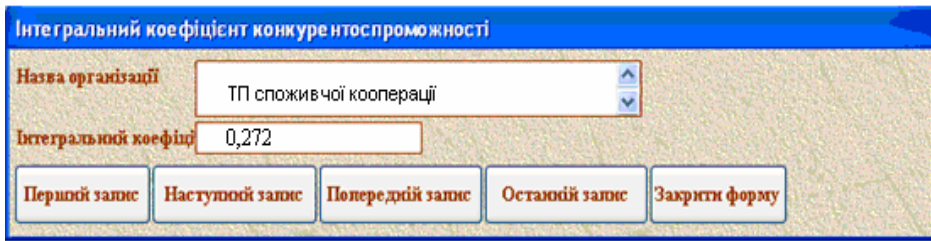

Рис. 3. Вікно інтегрального коефіцієнту конкурентоспроможності ТП СК
Джерело: складено автором

Саме інтегральний коефіцієнт конкурентоспроможності дозволить переглянути дані щодо поточних (останніх в часі) значень відповідних розрахованих нами у запитах показників, а форма динаміки зміни інтегрального коефіцієнта конкурентоспроможності досліджуваних ТП після виконання процесу оновлення інформації – переглянути зміну динаміки цих показників.

5. Результати

При формуванні інформаційної бази даних вирішуються питання про систему збереження та оновлення даних, а також обґрунтовується зв'язок даних, їх взаємна узгодженість, можливість проведення порівняння і зіставлення оцінок даних, що зберігаються в банках даних. Це дозволить ТП СК оперативного відслідковувати укомплектованість штатів, переміщення кадрів всередині системи споживчої кооперації, набір і звільнення працівників, заходи, спрямовані на підвищення їхньої кваліфікації. Дана БД (рис. 4) характеризується здатністю інформаційної наповненості та захищеності від несанкціонованого доступу і потужністю програмних засобів. Усе це придатне для роботи з великими проектами у межах БД.

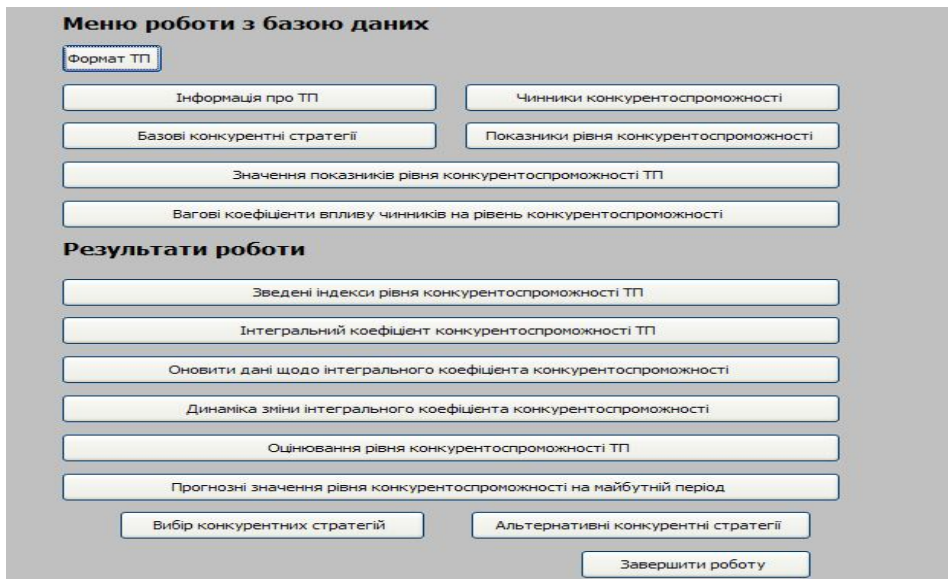

Рис.4. Технологія роботи бази даних при виборі конкурентних стратегій ТП СК України

Джерело: складено автором

На нашу думку, БД повинна відповідати наступним вимогам [6, с. 15–19]:

-структура БД повинна дозволити легко розділяти її на складові частини, які розміщуються в окремих вузлах мережі, забезпечувати простоту доступу до будь-якої підбази, захист від несанкціонованого доступу до тих чи інших даних і високу продуктивність у роботі з даними;

-структура БД має забезпечувати адекватність змісту зовнішньої (документальної) і внутрішньої (комп'ютерної) форми зберігання інформації про об'єкти чи процеси, з якими працює виконавець;

-структура БД і схема її розподілення у вузлах локальної обчислювальної мережі повинна забезпечувати можливість єдиного або одночасного процесу корегування декількох однакових БД, що зберігаються у різних вузлах, або ж зміну скорегованої БД одного вузла на всіх інших, пов'язаних з ним єдиною інформаційною мережею;

-структура БД має бути мінімальною за обсягом і одночасно зручною для архівування даних.

6. Висновки

Створення запропонованої БД сприятиме здійсненню кількісного аналізу стратегічних альтернатив, а також дозволить сформуванню обґрунтовану конкурентну стратегію ТП СК та забезпечити її успішну реалізацію. При цьому повинна враховуватися система збереження і відновлення даних, а також взаємне узгодження та можливість проведення порівнянь і зіставлення даних про результати торговельно-комерційних операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бир С. Т. Кибернетика и управление производством / С. Т. Бир. – М.: Физматгиз, 1963. – 275 с.
2. Бриллюэн Л. Научная неопределённость и информация / Л. Бриллюэн. – М.: Мир, 1966. – 213 с.
3. Воронкова А. Э. Организационное обеспечение поддержания и повышения конкурентоспособности предприятия / А. Э. Воронкова // Прометей : регион. сб. науч. трудов по экономике. – Донецк.: Китис, 1999. – 376 с.
4. Земан И. Познание и информация / И. Земан; [пер. с чешск.] – М.: Прогресс, 1966. С. 33-44.
5. Кубышко О. В. Цель бизнеса – конкурентное преимущество / О. В. Кубышко // Мясная индустрия. – 2004. – № 9. – С. 53-54.
6. Мізюк Б. М. Концептуальна роль інформації в конкурентоспроможності торговельних підприємств споживчої кооперації / Б. М. Мізюк, І. І. Масюк // Торгівля, комерція, підприємництво : збірник наукових праць / [ред. кол.: Алопій В. В., Дайновський Ю. А., Скибінський С. В. та ін.]. – Львів.: Видавництво Львівської комерційної академії, 2010. – Вип. 11. – С. 15-19.
7. Мізюк Б. М. Системне управління : монографія / М. Б. Мізюк. – Львів.: Видавництво Львівської комерційної академії, 2004. – 388 с.
8. Поспелов Д. А. Мышление и автомат / Д. Поспелов, В. Пушкин. – М.: Сов. радио, 1972. – 311 с.
9. Смоленцев В. М. Математическое моделирование конкурентоспособности агрохозяйства / В. М. Смоленцев // Хранение и переработка сельхозсырья. – 2006. – № 1. – С. 12-14.
10. Шеннон К. Э. Работы по теории информации и кибернетике: сб. статей / К. Э. Шеннон. – М.: Изд-во иностр. л-ры, 1963. – 829 с.